

USBES’te Sunulan Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Akademik Çalışmalar*

Academic Studies in The Field of Social Sciences Education Presented In USBES

Emel SARIKOCA¹, Ersin TOPÇU²

ÖZ: Bu araştırmanın amacı, 2012 yılından itibaren yılda bir kez yapılan Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumunda (USBES) sunulan bildirilerin çeşitli değişkenler açısından incelenerek alan yazındaki ihtiyaçları belirlemektir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinin kullanıldığı bu çalışmada veriler Sosyal Bilgiler Eğitimcileri Birliği Derneği’nin resmî web sayfasından elde edilerek doküman analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında sempozyumlar, yapıldıkları yıl, düzenledikleri kurum, belirlenen temaları, bildiri/katılımcı sayısı; sunulan bildiriler ise konu, yöntem, örneklem/çalışma grubu kategorilerinde analiz edilmiştir. 2020 yılında pandemi nedeniyle yapılamayan ve toplamda 11 defa gerçekleşen sempozyumun ilkinde ulaşamadığından, sonucusu (2024) ise araştırma yapılırken devam ettiği için söz konusu yıllardaki bildiriler araştırma dışında tutulmuş ve toplamda 10 sempozyum/1762 bildiri incelenmiş içeriklerinden sosyal bilgilerle ilişkili 1229’u araştırmaya dahil edilmiştir. Kongreleri düzenleyen kurumlar sırasıyla Marmara, Aksaray, Gazi, Abant İzzet Baysal, Pamukkale, Anadolu, Ahi Evran, Ankara, Abant İzzet Baysal, Recep Tayyip Erdoğan ve Fırat Üniversiteleri’dir. Bildiriler tema bakımından incelendiğinde, araştırmacıların kongrelerin düzenlendiği yılın gündemindeki olay ve gelişmeler üzerine çalışma yaptıkları tespit edilmiştir

Anahtar sözcükler: Sosyal Bilgiler Eğitimi, USBES (Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu), Bildiri

ABSTRACT: The purpose of this study is to determine the needs in the literature by analyzing the papers presented at the International Symposium on Social Studies Education (USBES), which has been held once a year since 2012, in terms of various variables. In this study, in which document analysis, one of the qualitative research methods, was used, the data were obtained from the official web page of the Association of Social Studies Educators Association and analyzed by document analysis technique. Within the scope of the research, the symposiums were analyzed in the categories of the year they were held, the institution where they were organized, the themes determined, the number of papers/participants; and the papers presented were analyzed in the categories of subject, method, sample/study group. Since the first symposium, which could not be held in 2020 due to the pandemic and was held 11 times in total, could not be reached, and the last one continued while the research was being conducted, the papers in these years were excluded from the research, and a total of 10 symposiums-1762 papers were examined and 1229 of them were determined to be related to social studies and included in the research. The institutions organizing the congresses are Marmara, Aksaray, Gazi, Abant İzzet Baysal, Pamukkale, Anadolu, Ahi Evran, Ankara, Abant İzzet Baysal, Recep Tayyip Erdoğan and Fırat Universities respectively. When the papers were examined in terms of theme, it was determined that the researchers studied the events and developments on the agenda of the year in which the congresses were organized.

Keywords: Social Studies Education, USBES (International Symposium on Social Studies Education), Proceedings

Bu makaleye atf vermek için:

Sarıkoça,E. ve Topçu, E. (2024). USBES’te sunulan sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış akademik çalışmalar, *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(Özel Sayı), 83-93.

Cite this article as:

Sarıkoça,E., & Topçu, E.(2024). Academic studies in the field of social sciences education presented in USBES, *Trakya Journal of Education*, 14(Special Issue), 83-93.

* Bu makale 12. USBES (Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu)’te Edirne’de 22 Mayıs 2024’te sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Y.Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi, Amasya/Türkiye, e-mail: emel.05src@gmail.com, ORCID 0009-0008-0266-7809

² Doç. Dr., Amasya Üniversitesi, Amasya/Türkiye, e-mail: ersintopcu@yaani.com, ORCID 0000-0003-0627-2384

EXTENDED ABSTRACT

Introductio

Although Social Studies was first accepted as a course in 1916 in order to offer solutions to social, cultural and economic problems in the USA and to transfer this to citizens, it took until 1968 to be taught under this name in our country (Topçu, 2017; Çırak, 2020). When the literature is examined, it is thought that the analysis and evaluation of the studies on social studies education are new and limited in number, and the reason for this is that the course has recently entered the curriculum. There are many studies, including theses, articles and papers, in which studies on social studies education are evaluated. These types of studies contribute to the development of the field of Social Studies and if there are any deficiencies in the field, researchers can focus on them. The US-based National Council for the Social Studies (NCSS), which was founded in 1921, has been an important organization in determining and promoting the general standards of Social Studies and has been bringing together Social Studies educators from different parts of the world with its annual congress (Annual Conference) every year since its establishment. In Turkey, the Social Studies Educators Association (SBED) was established in 2010 for the same purpose and has been contributing to the development of this field by organizing the International Symposium on Social Studies Education (USBES) every year since 2012 (Öner, Sağlamgöncü & Elbay, 2018). In our country, a wide variety of congresses are organized and studies analyzing the papers presented with different dimensions are seen. It can be said that the general purpose of the studies analyzing previous studies is to determine which subjects have gaps/needs and to prevent clutter in subject/sample or method preferences and to direct researchers to the right subjects in order to make more qualified contributions to the field in line with the needs. The aim of the study is to determine the needs in the literature by analyzing the papers in the field of social studies education presented in USBES since 2012 in terms of various variables. It is thought that the importance of the research carried out in line with this purpose is that the studies conducted in the field are not repeated, there is no accumulation in a certain subject/method/sampling, and it will contribute to bringing original studies to the literature. The problem of the research is "Which qualifications do the papers in the field of social studies education presented in USBES have?". In this direction, the sub-problems of the research were determined as follows.

- How is the distribution of the symposiums according to the years and organizing institutions?
- How is the distribution of symposiums according to their themes?
- How is the distribution of the number of papers presented in symposiums according to years?
- How is the distribution of social studies-related papers according to research method?
- How is the distribution of social studies related papers according to sample/study group?

Method

In accordance with the logic and objective of the study, document analysis was used as a method among qualitative research designs. The choice of document analysis as a method in this study was influenced by the necessity of analyzing the USBES proceedings that contain information about the targeted phenomenon or phenomena in line with the purpose of the study (Yıldırım & Şimşek, 2021). In the study, the data were obtained from the official web page of the Association of Social Studies Educators (SBEDD). In this process, the symposiums in 2012, 2020, which could not be held due to the pandemic, and 2024, which were held during the study, were not included, and a total of 1762 papers presented in the other 10 symposiums were analyzed. The data were obtained from the website of the Association of Social Studies Educators in the Spring semester of the 2023-2024 academic year. The data were divided into the categories of the year the symposiums were held, the institution where they were organized, the themes determined, the number of papers/participants; and the papers presented were divided into subject, method, sample/study group categories.

Findings

It is seen that a total of 11 symposiums have been organized so far and their dates usually coincide with the spring months. It was determined that the symposium, which was held for the first time in Marmara University in 2012, has been held regularly every year except 2020 due to the COVID-19 outbreak. Until this time, 1762 papers have been presented at USBES. 1229 of these papers consist of studies on the field of social studies. Among these data, the data of the symposium organized in the first year 2012 was not included because it was not accessible. Looking at the number of papers presented, it was determined that there was a regular increase. According to the research method, it is seen that studies were conducted in 3 different types: quantitative, qualitative and mixed, but the distribution according to years did not increase

or decrease in an orderly manner. It can be thought that the reason for this is that the number of papers varies according to the years, as well as the lack of a needs analysis on this issue, which leads to the lack of common and general planning in the field and thus causes researchers to plan/work individually. Researchers who conducted studies on social studies preferred pre-service teachers as the sample/study group (332). In addition, it is seen that fewer studies have been conducted on middle school students, which is the level that takes the social studies course (256).

Discussion and Conclusion

Although USBES is quite new compared to NCSS, which will organize its 104th edition in November 2024, it plays an important role in the acceptance of the social studies field/course in Turkey. In this study, it is seen that, with one exception, the cities/universities where the symposium was held were always chosen different places. We can say that this is a very correct policy in order to facilitate the participation of such an international scientific event, which is unique in its field, from all over the country, to enable the participants to get to know different cities/universities better, to provide universities and their employees with scientific organization skills, to prove that science can be done anywhere, and to prevent the formation of privileged cities and universities. When we look at the themes of the symposium, it is seen that each year it is determined by considering the important discussion topics of that period or the concepts that are on the agenda. In a total of 1229 papers on social studies education, it is seen that qualitative methods, which are relatively easier to apply, are used in a large part of the methods used, while mixed methods, which are difficult and require more effort, are used very rarely. According to another important finding obtained from the study, it is seen that the pre-service teachers were the most preferred study group/sample used in the papers. Studies on students/teachers, who are the direct addressees of the social studies course, are less common, and we can count the reasons such as the official permission procedure being difficult and long, and not being easily accessible (Bayram-Gülaçtı & İplikçi, 2021).

GİRİŞ

Sosyal Bilgiler, ABD’de yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlara çözüm önerileri sunmak ve bunu vatandaşlara aktarmak amacıyla ilk defa 1916 yılında bir ders olarak kabul edilmişse de ülkemizde bu ad altında okutulması 1968’i bulmuştur (Topçu, 2017; Çırak, 2020). Literatüre baktığımızda sosyal bilgiler ile ilgili çok çeşitli tanımlar yapılsa da en genel tanımıyla; fertlerin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olmak gayesiyle; coğrafya, tarih, vatandaşlık, hukuk, felsefe, siyaset, iktisat, sosyoloji, psikoloji, antropoloji vb. sosyal bilimleri ve konularını yansıtan bireyin fiziki ve sosyal çevresi ile etkileşmesinin bugün, geçmiş ve gelecek bağlantısında incelenen, toplu öğretim anlayışıyla oluşturulan ilköğretim dersi şeklinde ifade edilebilir. (Bilgili, 2009). Bu doğrultuda sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin sosyal yaşama uyum sağlaması ve sosyal sorunları çözmek için ihtiyaç duyacağı bilgi beceri ve davranışları kazandırması yönünden oldukça önemlidir. Literatür incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılmış çalışmaların analiz edilerek değerlendirilmesinin yeni ve sınırlı sayıda olduğu buna sebep olarak da dersin, yakın bir zamanda öğretim programına girmesinin etkili olduğu düşünülmektedir (Altay, 2020). Sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılmış çalışmaların değerlendirildiği tez, makale ve bildiri olmak üzere birçok araştırma söz konusudur. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Tez çalışmaları: Oruç & Ulusoy, (2008). *Sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan tez çalışmaları;* Aksoy, Sönmez & Meray, (2009). *Sosyal bilgiler öğretiminde yapılan lisansüstü tez konularının 2005 yeni sosyal bilgiler öğretim programına göre değişiminin değerlendirilmesi;* Geçit & Kartal (2010). *Türkiye’deki sosyal bilgiler eğitimi araştırma konuları üzerine bir inceleme;* Şahin, Gögebakan & Duman, (2011). *Türkiye’deki sosyal bilgiler eğitimi tezleri üzerine bir değerlendirme;* Canbulat, Avcı & Sipahi, (2016). *ABD ve Kanada’da sosyal bilgiler eğitimi alanındaki tezlerin değerlendirilmesi;* Öner & Öner, (2017). *Sosyal bilgiler eğitiminde coğrafya konuları üzerine yapılmış lisansüstü tezlere yönelik bir analiz ve bibliyografya çalışması;* Dilek, Baysan, & Öztürk (2018) *Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılan yüksek lisans tezleri: Bir içerik analizi çalışması;* Çırak, (2020). *Sosyal bilgilerde tarih ile ilgili konuların öğretimi üzerine 1999-2019 yılları arası yapılan tezlerin analizi;* Haçat & Demir (2018). *Sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılan doktora tezlerin değerlendirilmesi (2002-2018).* Sever, (2021). *Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi konusunda yazılan doktora tezlerinin incelenmesi; Bir içerik analizi.*

Makaleler: Çakmak & Taşkıran, (2020). *Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanındaki çalışmaların analizi: Bir meta sentez çalışması*; Altay, (2020). *Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılan makalelerin değerlendirilmesi*.

Bildiriler: Kop & Tuncel, (2010). *Türkiye’de sosyal bilimler/bilgiler öğretimi alanlarında bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler üzerine analitik bir çalışma (1987-2005)*. Metin & Yılmaz, (2019). *Değerler eğitimi alanındaki çalışmaların eğilimi: USBES örneği (2012-2017)*; Öner, Sağlamgöncü & Elbay, (2018). *2011-2017 yılları arasında düzenlenen Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumlarında sunulan bildirelere ilişkin bir analiz*.

Bu türde yapılan çalışmalar, Sosyal Bilgiler alanının gelişmesine ve alanda herhangi bir eksiklik varsa araştırmacıların bunlar üzerine yoğunlaşmasına katkı sunmaktadır.

ABD merkezli 1921’de kurulmuş olan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), Sosyal Bilgilerin genel standartlarını belirlemede ve teşvik etmede önemli bir kuruluş olarak kurulduğu dönemden itibaren her yıl düzenlediği yıllık kongre ile (Annual Conference) dünyanın farklı bölgelerinden Sosyal Bilgiler eğitimcilerini bir araya getirmektedir. Türkiye’de ise aynı amaç doğrultusunda 2010’da Sosyal Bilgiler Eğitimcileri Derneği (SBED) kurulmuş ve 2012’den itibaren her yıl Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu’nu (USBES) düzenleyerek bu alanın gelişmesine katkı sağlamaktadır (Öner, Sağlamgöncü & Elbay, 2018). Sosyal bilgiler eğitimi alanında araştırma yapan akademisyen, lisansüstü öğrenciler, öğretmen ve öğretmen adaylarının, çalıştay, panel, sempozyum gibi çeşitli nitelikli bilimsel çalışmalarla bir araya gelmelerine imkân sağlayan USBES, bu sayede alan eğitimine ciddi katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda düzenlenen akademik kongreler; müzakere edilen güncel ve kuramsal konular tartışılan bildirilerle alanın entelektüel niteliğinin gelişmesinde, sınırlarının belirlenmesi ve tartışmaya açılması, bilgi temellerinin yeniden inşa edilmesi fırsatı sunarlar. Bilimsel kongre ve konferanslar, bir disiplinde çalışan araştırmacılar arasında sosyalleşmesinin yanı sıra epistemik bir cemaat oluşturmada önemli bir göreve sahip bulunmaktadır (Turan vd., 2016). Ülkemizde çok çeşitli kongreler düzenlenmekte ve sunulan bildirilerin farklı boyutlarıyla analiz edildiği çalışmalar görülmektedir. Örneğin;

Kop & Tuncel (2010), Türkiye’de sosyal bilgiler öğretimi alanında bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler üzerine analitik bir çalışma yapmışlardır. Bektaş, Dündar & Ceylan (2013), ise Ulusal Sınıf Eğitimi Öğretmenliği Sempozyumundaki (USOS) bildirileri çeşitli değişkenler açısından ele alarak incelemiştir. Kanlı vd. (2014), Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongrelerindeki çalışmaları üzerine araştırma yapmışlardır. Erer, (2018) 2016 yılında Prizren Üniversitesi’nde yapılan Uluslararası Meslek Yüksekokulu Sempozyumunda (UMYOS) sunulan bildiriler üzerine araştırma yapmıştır. Durmuş, (2009) da Türkiye’de Mimarlık Sempozyumları ve Türk Mimarlık Tarihi Bildirileri Bibliyografyası üzerine bir araştırma yapmıştır. Bahçeci & Yılmaz (2020), Ulusal Deniz turizminde sunulan bildirileri incelemiştir. Çilek (2023), Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresinde sunulan bildiriler üzerine çalışma yapmıştır. Ünsal, Kızılcık & Yarımkaya (2018) da Ulusal Fizik Eğitimi Kongrelerinin (UFEK) analizini yapmıştır. Kıran (2018)’de Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongrelerindeki çalışmaları üzerine araştırma yapmışlardır. Yeşildurak (2018), Türkiye’de tasavvuf konulu sempozyumları ve bildirileri incelemiştir. Öner, Sağlamgöncü & Elbay (2018), Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumundaki (USBES) bildirelere ilişkin bir analiz çalışması yapmışlardır. Metin & Yılmaz (2019)’de Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu (USBES)’nda sunulan değerler eğitimiyle ilgili çalışmaları incelemişlerdir. Ayrıca Özcan & Kaptan (2020)’ın yapmış oldukları 2016 Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi (UFBMEK) ve 2017 Avrupa Fen Eğitimi Araştırmaları Birliği (ESERA) konferanslarında sunulan sosyo-bilimsel konulu bildiriler oluşturmaktadır.

Daha önce yapılmış çalışmaları analiz eden yukarıdaki araştırmaların genel amacının, hangi konularda boşluk/ihtiyaç olduğunun tespit edilerek konu/örneklem ya da yöntem tercihlerinde yığılmaların önüne geçip araştırmacılara alana ihtiyaçlar doğrultusunda daha nitelikli katkı sağlayabilmeleri adına doğru konulara yönlendirme olduğu söylenebilir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, 2012’den itibaren USBES’te sunulan sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış bildirilerin çeşitli değişkenler açısından incelenerek alan yazındaki ihtiyaçları belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda yapılan araştırmanın önemi, alanda yapılan çalışmaların tekrarlanmaması, belirli konu/yöntem/örneklemde yığılma olmaması ve literatüre özgün çalışmalar kazandırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın problemini «USBES’ te sunulan sosyal bilgiler eğitimi alanındaki bildiriler hangi niteliklere sahiptir?» sorusu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın alt problemleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

- ✓ Sempozyumların yapıldığı yıllara ve düzenleyen kurumlara göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Sempozyumların temalarına göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Yıllara göre sempozyumlarda sunulan bildiri sayısı dağılımı nasıldır?
- ✓ Sosyal bilgilerle ilişkili bildirilerin, araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Sosyal bilgilerle ilişkili bildirilerin, örneklem/çalışma grubuna göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

USBES'te sunulan, sosyal bilgiler alanındaki bildirilerin incelendiği bu çalışmada, Araştırmanın mantığı ve hedefine uygun olarak nitel araştırma desenleri içerisinde doküman incelemesi yöntem olarak kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu yada olguların hakkında bilgileri içeren belge vb. yazılı yada görsel olan materyallerin analizidir. Doküman incelemesinin bu çalışmada yöntem olarak tercih edilmesinde çalışmanın amacı ile örtüşen şekilde hedeflenen olgu yada olgular hakkında bilgileri içeren USBES bildirilerinin analizinin gerekliliği etkili olmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Çalışma Grubu/ Evren- Örneklem

Araştırmada, veriler Sosyal Bilgiler Eğitimcileri Birliği Derneğinin (SBEBD) resmî web sayfasından elde edilmiştir. Bu süreçte verilerine ulaşılamayan 2012, pandemi nedeniyle yapılamayan 2020 ve çalışma yapılırken gerçekleştirilen 2024 tarihli sempozyumlar dahil edilmemiş, diğer 10 sempozyumda sunulan toplam 1762 bildiri incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, Sosyal Bilgiler Eğitimcileri Derneği'ne ait web sitesinden 2023-2024 eğitim öğretim yılı Bahar döneminde elde edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda elde edilen veriler, sempozyumların yapıldıkları yıl, düzenledikleri kurum, belirlenen temaları, bildiri/katılımcı sayısı; sunulan bildiriler ise konu, yöntem, örneklem/çalışma grubu kategorilerine ayrılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında dokümanlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1.Alt problem olan: «Sempozyumların yapıldığı yıllara ve düzenleyen kurumlara göre

Tarih	Düzenleyen Kurum / Şehir
20-22 Nisan 2012	Marmara Üniversitesi / İstanbul
26-28 Nisan 2013	Aksaray Üniversitesi / Aksaray
28-30 Nisan 2014	Gazi Üniversitesi / Ankara
23-25 Nisan 2015	Abant İzzet Baysal Üniversitesi / Bolu
28-30 Nisan 2016	Pamukkale Üniversitesi / Denizli
04-06 Mayıs 2017	Anadolu Üniversitesi / Eskişehir
11-13 Nisan 2018	Ahi Evran Üniversitesi / Kırşehir
07-09 Kasım 2019	Ankara Üniversitesi / Ankara
20-22 Aralık 2021	Abant İzzet Baysal Üniversitesi / Bolu
09-11 Haziran 2022	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi / Rize
23-25 Ekim 2023	Fırat Üniversitesi / Elâzığ

dağılımı nasıldır?» sorusuna ilişkin bulgular tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Sempozyumun düzenlendiği kurum/şehirler

Tablo 1'e göre bugüne kadar toplam 11 sempozyum düzenlendiği ve tarihlerinin genelde bahar aylarına denk geldiği görülmektedir. İlk kez 2012'de Marmara Üniversitesi'nde gerçekleştirilen, COVID-19 salgını sebebiyle 2020 yılı hariç her yıl düzenli olarak yapıldığı tespit edilmiştir. Kongreleri düzenleyen kurumlar içerisinde Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nin 2015 ve 2021 olmak üzere iki kez ev sahipliği yaptığı bunun dışında her yıl farklı üniversitelerin/illerin ev sahipliğinde yapılarak gerçekleştirildiği görülmektedir.

2.Alt problem olan «Sempozyumların, temalarına göre dağılımı nasıldır?» sorusuna ilişkin bulgular tablo 2'de verilmiştir.

Sempozyum	Tema
USBES- 2012	Değişen Dünyada Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitiminde Yeni Yönelimler ve Sorunlar.
USBES- 2013	Sosyal Bilgiler Eğitimine Disiplinler arası Yaklaşım; Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Katılım.
USBES- 2014	Eğitim Satrancı: Eğitim Sistemimiz 4+4+4 ve Sosyal Bilgiler Eğitimi.
USBES- 2015	Barış Eğitimi.
USBES- 2016	Sosyal Bilgiler Eğitiminde Avangartlar ve Ekoller (Öncüler ve Eğilimler).
USBES- 2017	Sosyal Bilgileri Yeniden Düşünmek.
USBES- 2018	Türkiye'de 50.Yılında Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Sosyal Bilgiler Eğitiminde Atatürkçülük Konuları ve Demokrasi.
USBES- 2019	Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler Eğitimi.
USBES- 2021	Sosyal Bilgiler Eğitimi Kapsamında Ulusal Egemenlik Çocuk ve Göç.
USBES- 2022	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans programları.
USBES- 2023	Cumhuriyetin 100.Yılında Sosyal Bilgiler Eğitimi.

Tablo 2. Sempozyumların temaları

Tablo. 2 incelendiğinde kongrelerin yapıldığı dönemde Türkiye'nin gündeminde olan durum, olay ve olgular dikkate alınarak belirlendiği tespit edilmiştir.

3.Alt problem olan «Yıllara göre sempozyumlarda sunulan bildiri sayısı dağılımı nasıldır?» sorusuna ilişkin bulgular tablo 3'te verilmiştir.

Sempozyumlar/ tarihleri	Sunulan Bildiri Sayıları
1.USBES-2012	-
2.USBES-2013	151
3.USBES-2014	167
4.USBES-2015	183
5.USBES-2016	84
6.USBES-2017	264
7.USBES-2018	266
8.USBES-2019	182
9.USBES-2021	120
10.USBES-2022	147
11.USBES-2023	198
Toplam	1762

Tablo 3. Sempozyumlarda sunulan bildiri sayıları

Tablo 3'teki verilere göre 2013 yılından bu zamana kadar USBES'te 1762 bildiri sunumu gerçekleştirilmiştir. Bu bildirilerin 1229'unu ise sosyal bilgiler alanı üzerine yapılan çalışmaları oluşturmaktadır. Bu verilerin içerisinde 2012 ilk yıl düzenlenen sempozyum verisine ulaşım sağlanmadığı için dahil edilmemiştir. Sunulan bildiri sayılarına bakıldığında düzenli bir artış olduğu tespit edilmiştir. 2021-2022 yıllarında bir düşüş olduğu görülmekte bunun sebebinin pandemi döneminden kaynaklı yaşanmış olduğu düşünülmektedir. Bildiri sayılarındaki düzenli artışın, araştırmacıların USBES'e ve yapılan çalışmalara büyük önem verdiğini ve USBES'in alandaki yerinin günden güne daha da önemsendiğini göstermektedir.

4.Alt problem olan: «Sosyal bilgilerle ilişkili bildirilerin, araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?» sorusuna ilişkin bulgular tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Bildirilerde kullanılan yöntem türleri

SEMPOZYUMLAR	YÖNTEM			
	Nitel	Nicel	Karma	Toplam
USBES 2013	80	15	5	100
USBES 2014	97	20	6	123
USBES 2015	93	11	4	108
USBES 2016	40	14	-	54
USBES 2017	179	27	8	214
USBES 2018	136	28	5	169
USBES 2019	105	20	5	130
USBES 2021	80	9	3	92
USBES 2022	87	13	5	105
USBES 2023	99	27	8	134
Toplam	996	184	49	1229

Tablo 4'teki verilere göre, araştırma yöntemine göre nicel, nitel ve karma olmak üzere 3 farklı türde de çalışmalar yapıldığı fakat yıllara göre dağılımın bir düzen içinde artış ya da azalma olmadığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak yıllara göre bildiri sayılarının farklılık göstermesinin yanı sıra bu konuda bir ihtiyaç analizinin yapılmamasının alanda ortak ve genel planlama olmamasına ve dolayısıyla da araştırmacıları, bireysel planlamaya/çalışmalara sebep olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

5.Alt problem olan: «Sosyal bilgilerle ilişkili bildirilerin örneklem/çalışma grubuna göre dağılımı nasıldır?» sorusuna ilişkin bulgular tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Bildirilerde kullanılan örneklem/çalışma grubu

Sempozyumlar	Örneklem / Çalışma grubu												
	Öğrenci	Öğretmen adayı	Öğretmen	Öğretmen/Öğrenci	Öğretmen/Öğretmen adayı	Öğretmen/Öğrenci/Veli	Veli	Akademisyen	Akademisyen/Öğretmen	Tez	SB. dersi öğretim programı/kitap	SB lisans programı	Diğer
USBES-2013	26	30	17	1	3	-	-	-	-	-	11	-	12

USBES-2014	23	27	30	5	-	2	1	2	1	2	13	-	17
USBES-2015	29	25	15	-	-	-	-	2	-	2	13	1	21
USBES-2016	22	12	12	1	-	-	-	1	-	1	2	-	13
USBES-2017	38	78	28	2	-	3	1	2	-	2	26	1	32
USBES-2018	23	64	29	3	-	-	-	1	-	6	24	2	17
USBES-2019	23	28	12	4	1	-	-	1	-	2	27	1	21
USBES-2021	14	15	21	2	-	1	2	1	-	1	19	1	14
USBES-2022	22	30	8	-	1	-	1	2	1	4	14	7	15
USBES-2023	36	23	18	1	-	3	3	3	-	5	21	-	23
Toplam	256	332	190	19	5	9	8	15	2	25	170	13	185

Tablo 5'e göre sosyal bilgiler üzerine çalışma yapan araştırmacılar, örneklem/çalışma grubu olarak en fazla öğretmen adaylarını tercih etmişler (332). Ayrıca sosyal bilgiler dersini alan seviye olan Ortaokul grubu öğrenciler üzerine daha az çalışma yapıldığı görülmektedir (256).

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bugüne kadar toplamda 12 defa düzenlenen USBES, Kasım 2024'te 104.sünü düzenleyecek NCSS'e kıyasla oldukça yeni olmasına rağmen, Türkiye'de sosyal bilgiler alanının/dersinin kabullendirilmesi adına oldukça önemli rol üstlenmektedir. Sempozyum sayesinde öğretmen adaylarından akademisyenlere kadar her seviyede araştırmanın ya da alanda meydana gelen gelişmeleri merak edenlerin bir araya gelerek bilimsel çalışmalarını paylaştıkları bir ortam oluşmaktadır. Sunulan bildirilerin niteliklerinin tespiti, alanda yapılan çalışmaların yöntem, çalışma grubu/örneklem, konu vb. tercihlerinin daha fazla ihtiyaca yönelik belirlenmesinde ve yığılmaların önüne geçilerek çalışmaların ve alanın niteliğinin artırılmasında yol gösterici olabilecektir.

Bu amaçla yapılan çalışmada sempozyumun yapıldığı şehirlerin/üniversitelerin tercihinde bir istisna olmak üzere hep farklı yerlerin belirlendiği görülmektedir. Bu durumun, alanında tek olan uluslararası niteliğe sahip böyle bir bilimsel etkinliğin, ülkenin her tarafından yapılan katılımı kolaylaştırmak, katılımcıların farklı şehirleri/üniversiteleri daha iyi tanımalarını sağlamak, üniversitelere ve çalışanlarına bilimsel organizasyon yeteneği kazandırmak, bilimin her yerde yapılabileceğini ispat etmek ve ayrıcalıklı şehir ve üniversite oluşmasına fırsat vermemek adına oldukça doğru bir politika olduğunu söyleyebiliriz. Benzer bir durumun Çilek (2023)'in ve Turan, Bektaş, Yalçın & Armağan'ın (2016) çalışmalarında inceledikleri kongrelerde de görüldüğü ifade edilmektedir.

Bununla birlikte sempozyumun temalarına baktığımızda her yıl, o dönemin önemli tartışma konuları ya da gündemde olan kavramları göz önüne alınarak belirlendiği görülmektedir. Bu tercihlerin, değişen ve gelişen dünya şartlarından hareket ile bireylere toplumsal konularda ihtiyaç duyduğu beceri ve becerilerin kazandırılması amacı ile geliştirilen sosyal bilgiler dersi programı ile de uyumlu olduğu görülmektedir (MEB 2024a). Zira sosyal bilgiler, hızlı ve sürekli değişen dünyaya uyum sağlayıp ve katkıda bulunabilecek bireyler yetiştirmeyi amaçlarken, alanda yapılacak çalışmaların da bu gerçekten hareket ederek ihtiyaçlar dahilinde konuların/temaların belirlenmesi elzemdir.

Sempozyumlarda sunulan bildirilerde kullanılan yöntemlere baktığımızda önemli bir sorunun karşımıza çıktığını söyleyebiliriz. Sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili toplamda 1229 bildiride kullanılan yöntemlerden oldukça büyük bir bölümünde, uygulaması nispeten daha kolay görünen nitel yöntemlere başvurulduğu, zor ve daha fazla uğraş gerektiren karma yönteme ise oldukça az başvurulduğu görülmektedir. Bu durum, çalışmaların nitel, nicel ve karma arasında kalite kıyaslaması yapmadan objektif bir şekilde baktığımızda da eleştirilecek bir durumdur. Zira nitel ve nicel yöntemlerin olumlu yönleriyle çalışan ve konudan konuya farklılık gösterebilse de genel itibarıyla daha nitelikli bulgulara ulaşılabilecek karma yönteme çok az başvurulması, işin biraz kolayına kaçıldığını da düşündürmektedir. Metin & Yılmaz (2019)'in Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu (USBES)'nda sunulmuş olan değerler

eğitimiyle ilgili çalışmalarında ve ilek (2023)'in Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresinde sunulan bildirimler üzerine yapmış olduğu çalışmada, Altay (2020) da Türkiye'de Sosyal Bilgiler eğitimi alanında yazılan makaleleri değerlendirdiği çalışmasında yöntem olarak en çok nitel araştırma yöntemi kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte Bektaş, Dündar & Ceylan (2013)'in, "Ulusal Sınıf Eğitimi Öğretmenliği Sempozyumu'ndaki (USOS)" bildirimleri çeşitli değerkenler açısından ele aldıkları çalışma sonucunda ise en fazla nicel, ardından da nitel çalışmaların yapıldığı dolayısıyla bu çalışma bulguları ile örtüşmediği görölmektedir. Bu durumun sebebinin alan farklılaşması kaynaklı olduğu söylenebilir. Zira sınıf öğretmeni ve ilkokula giden öğrenci sayısının sosyal bilgiler öğretmeni ve ortaokul öğrenci sayısından fazla olduğu düşünöldüğünde nicel çalışmalar için muazzam bir kaynak olduğu söylenebilir (MEB 2024b). Karma yöntemde uygulama sürecinin daha kapsamlı ve verinin daha çeşitli olması araştırmacının iř yükünü artırdığından daha az tercih edilebilmektedir. Bu durumda yapılan çalışmaların, aynı anda daha genele ve derine inmesine engel olduğundan asıl hedefine ulaşmada yetersiz kalmasına sebep olabilmektedir (Yıldırım & şimşek, 2021). Alkan vd., (2019) karma yöntem deseni üzerine yapmış oldukları çalışmalarında, karma yöntem desenine göre yapılandırılan çalışmaların son dönemlerde tercih edilmeye başlandığını fakat araştırmacıların bu deseni uygularken sürecin planlanmasından sonlandırılmasına kadar dikkat edilmesi gereken hususları, her iki desenin de epistemolojik ve ontolojik özelliklerini dikkate alması gerektiğinden daha kapsamlı olduğunu söylerken aslında karma yöntemin diğerlerine nispetle neden daha az tercih edildiği sorusuna da cevap vermektedir.

Çalışmadan elde edilen önemli bir diğer bulguya göre de bildirimlerde kullanılan çalışma grubu/örneklem tercihinde de en fazla öğretmen adayının belirlendiği görölmektedir. Sosyal bilgiler dersinin doğrudan muhatabı olan öğrenci/öğretmenlerle ilgili çalışmaların daha az olduğu bunun nedeni olarak da resmi izin prosedürünün zor ve uzun olması, kolay ulaşılamama gibi nedenleri sayabiliriz (Bayram-Gölatı & İplikçi, 2021). Fakat toplamda 1229 bildirimden 463'ünün doğrudan öğretmen ve öğrenci ile yapıldığı düşünöldüğünde gerekçe ne olursa olsun bu rakamın yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Çalışma grubu olarak en çok öğretmen adaylarıyla çalışma yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Metin & Yılmaz (2019)'in Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu (USBES)'unda sunulmuş olan değerler eğitimiyle ilgili çalışmalarında da çalışma grubuna baktığımızda eğitim fakölteğinde öğrenci olan öğretmen adaylarının diğerlerine kıyasla en büyük paya sahip olduğu görölmüştür. Bektaş, Dündar & Ceylan (2013)'in yaptığı araştırmada da çalışma grubunda öğretmen adayları ve öğretmenler ilköğretim öğrencilerden sayı olarak daha fazladır. Bu durumun tercih edilmesinde örnekleme kolay ulaşılmasının etkili olduğu düşünölmektedir. Kolay örneklem tercih edilerek kolaylığa kaçılması, bilimsel tembelliğin/ataletin yanı sıra araştırmacıların asıl konunun muhatabı olan ortaokul öğrencilerinin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılama konusunda daha az katkı sunmalarına sebep olabilmektedir.

Sonuç olarak incelenen sempozyumlarda sunulan toplamda 1762 bildirimden 1229'unun sosyal bilgiler ile ilgili olduğu görölmektedir. Bununla birlikte bu dersin asıl muhatabı olan ortaokul öğrencileri ile yapılmış çalışmaların az olduğu, daha nitelikli çalışmalara sebep olacak katılma sayısının azlığı dikkat çekmektedir.

Öneriler:

- Çalışma gruplarında ortaokul öğrencilerinin azlığı önemli bir eksiklik olup o alana yönelinmesi faydalı olabilir.
- Kullanılan yöntemlere bakıldığında, deneysel ve eylem araştırması gibi uygulamalı çalışmaların yetersiz kaldığı ve dolayısıyla daha uygulanabilir çalışma sonuçları için bu yöntemlere daha fazla başvurulması faydalı olabilir.
- USBES'te yapılmış tarih, coğrafya, sınıf eğitimi, okul öncesi vb. diğer çalışmaların da eğitimciler tarafından incelenmesinin eğitime faydalı olacağı söylenebilir.
- Sempozyumda sunulan özet bildirimlerin dışında tüm çalışmacıların tam metinlerinin sempozyumu düzenleyen üniversite dergilerine gönderilmesi bu alanda çalışma yapacaklara daha düzenli ve eksiksiz bilgiye ulaşmada önemli olacağı düşünölmür.

KAYNAKÇA

Aksoy, B., Sönmez, Ö. F. & Merey, Z. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde yapılan lisansüstü tez konularının 2005 yeni sosyal bilgiler öğretim programına göre değeriminin değerlendirilmesi, *IV. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, (9 Ekim), İstanbul.

- Alkan, V., Şimşek, S. & Armağan Erbil, B. (2019). Karma yöntem deseni: Öyküleyici alanyazın incelemesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 559-582.
- Altay, N. (2020). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılan makalelerin değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 22-35.
- Bahçeci, V., & Yılmaz, Ö. D. (2020). Ulusal deniz turizmi sempozyumlarında sunulan bildirilerin bibliyometrik analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 12, 85-102. <https://doi.org/10.18613/deudfd.803409>.
- Bayram-Gülaçtı, H. G. & İplikçi, A. B. (2021). Akademik araştırmalarda okul temelli veri toplama süreçleri: Türkiye için yöntemsel öneriler. *DTCF Dergisi*. 61.2: 1199-1221. DOI 10.33171/dtcjournal.2021.61.2.2.
- Bektaş, M., Dündar, H., & Ceylan, A. (2013) Ulusal sınıf öğretmenliği eğitimi sempozyumu (USOS) bildirilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 6/2,197-222.
- Bilgili, A.S. (2009). Bilgili, A.S. (ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. (Ankara: Pegem Akademi, 2009), (1-34).
- Canbulat, T., Avcı, G. & Sipahi, S. (2016). ABD ve Kanada’da sosyal bilgiler eğitimi alanındaki tezlerin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 351-370.
- Çakmak, Z. & Taşkiran, C. (2020). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanındaki çalışmaların analizi: bir meta sentez çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9(3), 1243-1261.
- Çırak, A. (2020). Sosyal bilgilerde tarih ile ilgili konuların öğretimi üzerine 1999-2019 yılları arası yapılan tezlerin analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3), 1219-1242. <https://doi.org/10.17152/gefad.797451>.
- Çilek, A. (2023). Eğitim yönetimi alanındaki kongrelerin görünümü. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 1313-1346.
- Dilek, A., Baysan, S. & Öztürk, A.A., (2018). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılan yüksek lisans tezleri: Bir içerik analizi çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(2), 581-602.
- Durmuş, S. (2009). Türkiye’de mimarlık sempozyumları ve Türk mimarlık tarihi bildirileri bibliyografyası. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (13), 557-604.
- Erer, B. (2018). 5. Uluslararası meslek yüksekokulları sempozyumundaki bildirilerin bibliyometrik analizi. *Mesleki Bilimler Dergisi, (MBD)*, 7(2), 401-409.
- Geçit, Y. & Kartal, A. (2010). Türkiye’deki sosyal bilgiler eğitimi araştırma konuları üzerine bir inceleme. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Antalya
- Haçat, S. O. & Demir, F. B., (2018). Sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılan doktora tezlerin değerlendirilmesi (2002-2018). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 948-973.
- Kanlı, U., Gülçiçek, Ç., Göksu, V., Önder, N., vd. (2014). Ulusal fen bilimleri ve matematik eğitimi kongrelerindeki fizik eğitimi çalışmalarının içerik analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 127-153. <https://doi.org/10.17152/gefd.33332>
- Kıran, D. (2018) Ulusal fen bilimleri ve matematik eğitimi kongrelerinde öz yeterlik çalışmaları: Bir içerik analizi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*,15(1): 417-443.

- Kop, Y. & Tuncel, G. (2010). Türkiye’de sosyal bilgiler/bilimler öğretimi alanlarında bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler üzerine analitik bir çalışma (1987-2005). *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 1(5), 91-112.
- MEB 2024a. URL: <https://mufredat.meb.gov.tr/>. 06.07.2024 tarihinde edinilmiştir.
- MEB 2024b: https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=508. 06.07.2024 tarihinde edinilmiştir.
- Metin, Ö. & Yılmaz, A. (2019). Değerler eğitimi alanındaki çalışmaların eğilimi: USBES örneği (2012-2017). *International Journal of Field Education*, 5(2), 72-93. <https://doi.org/10.32570/ijofe.596191>.
- Oruç, Ş., & Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan tez çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 121-132.
- Öner, G. & Öner, D. (2017). Sosyal bilgiler eğitiminde coğrafya konuları üzerine yapılmış lisansüstü tezlere yönelik bir analiz ve bibliyografya çalışması. *Bogazici University Journal of Education*, 34(2), 13-34.
- Öner, G., Sağlamgöncü, A. & Elbay, S. (2018). 2011-2017 yılları arasında düzenlenen Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi sempozyumlarında sunulan bildiriye ilişkin bir analiz. Sempozyum Bildiri Özetleri Kitabı. 11-13 Ekim 2018.
- Özcan, C. & Kaptan, D. F. (2020). Sosyobilimsel içerikli 2016 ufbmek ve 2017 esera bildirilerinin betimsel içerik analiziyle incelenmesi. *Öğretmen Eğitimi ve Öğretim*, 1(1), 14-24.
- Sever, I. (2021). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi konusunda yazılan doktora tezlerinin incelenmesi: Bir içerik analizi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(32), 601-624. <https://doi.org/10.35675/befdergi.801635>.
- Şahin, M., Göğebakan, D. Y. & Duman, R. (2011). Türkiye’deki sosyal bilgiler eğitimi tezleri üzerine bir değerlendirme. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 96-121.
- Topçu, E. (2017). How do the teachers define social studies course? *Journal of Education and e-Learning Research*, 4(4): 139-153.
- Turan, S., Bektaş, F., Yalçın, M. & Armağan, Y. (2016). Eğitim yönetimi alanında bilgi üretim süreci: Eğitim yönetimi kongrelerinin rolü ve serüveni üzerine bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(1), 81-108.
- Ünsal, Y., Kızılcık, H. Ş. & Yarımkaya, D. (2018). Fizik eğitimi kongrelerinde sunulan bildirilerin analizi: Türkiye örneği. *Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 6(2), 173-196.
- Yeşildurak, E. (2020). Türkiye’de tasavvuf konulu sempozyum ve kongre bildiri bibliyografyası. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 16(31-32), 467-530.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı). Ankara: Seçkin.